

C-208/21. sz. ügy

**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás**

A benyújtás napja:

2021. március 23.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Wola kerületi bíróság, Varsó, Lengyelország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2020. június 1.

Felperes:

K. D.

Alperes:

Towarzystwo Ubezpieczeń Z S.A.

Az alapeljárás tárgya

A csoportos biztosítási szerződéshez való csatlakozásról szóló nyilatkozat tisztességtelen piaci gyakorlatok alkalmazásával összefüggésben fennálló érvénytelenségére vonatkozó kifogáson alapuló, kifizetésre való kötelezésre irányuló kereset

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogi alapja

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat 2005/29/EK irányelv szerinti fogalmának hatálya; a felelősség személyi hatálya; a nemzeti jog alapján fennálló jogosultság a szerződés érvénytelenítésének követelésére; homályos általános szerződési feltétel a 93/13 irányelv tükrében

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„Első kérdés: Úgy kell-e értelmezni a 2005/29/EK irányelv 2. cikkének d) pontjával összefüggésben értelmezett 3. cikkének (1) bekezdését, hogy az a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat fogalmának jelentése tekintetében csak a szerződés megkötésével és a terméknek a fogyasztó részére történő bemutatásával kapcsolatos körülményekre irányul, vagy az irányelv alkalmazási körébe és így a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat fogalmába tartozik-e azon megtévesztő általános szerződési feltételeknek a termék kidolgozójának minősülő kereskedő általi megfogalmazása, amelyek egy másik kereskedő által készített értékesítési ajánlat érvényesülésének alapját képezik, tehát közvetlenül nem kapcsolódnak a termék forgalomba hozatalához?

Második kérdés: Az első kérdésre adott igenlő válasz esetén abból kell-e kiindulni, hogy a 2005/29/EK irányelv alapján a tisztességtelen piaci gyakorlat alkalmazásáért felelős kereskedőnek azt a kereskedőt kell tekinteni, aki a megtévesztő általános szerződési feltételek megfogalmazásáért felel, vagy azt a kereskedőt, aki az ilyen általános szerződési feltételek alapján mutat be terméket a fogyasztónak, és közvetlenül felelős a termék forgalomba hozataláért, vagy abból kell-e kiindulni, hogy a 2005/29/EK irányelv alapján mindkét kereskedő felelősséggel tartozik?

Harmadik kérdés: Ellentétes-e a 2005/29/EK irányelv 3. cikkének (2) bekezdésével az olyan nemzeti szabályozás (nemzeti jog olyan értelmezése), amely akkor biztosítja a fogyasztó számára azt a jogot, hogy a nemzeti bíróságtól kérje a kereskedővel kötött szerződés érvénytelenítését a szolgáltatások kölcsönös visszatérítése mellett, ha a fogyasztó a szerződés megkötésére irányuló szándékát tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat hatására nyilvánította ki?

Negyedik kérdés: a harmadik kérdésre adott igenlő válasz esetén a 93/13 irányelvet kell-e megfelelő jogalpnak tekinteni a kereskedő érthetetlen és homályos általános szerződési feltételek fogyasztóval szembeni alkalmazásán alapuló tevékenységének értékeléséhez, következésképpen úgy kell-e értelmezni a szerződési feltételek világos és érthető megfogalmazásának a 93/13 irányelv 5. cikkében foglalt feltételét, hogy e feltételnek megfelel a fogyasztókkal kötött, mögöttes befektetési alaphoz kötött biztosítási szerződésekben foglalt azon

egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, amely nem határozza meg kifejezetten a befektetési kockázat biztosítási szerződés tartama alatti mértékét, és kizárólag a befizetett első díj és a folyamatos díjak egy része elvesztésének lehetőségéről ad tájékoztatást abban az esetben, ha a biztosítást a biztosítási időszak vége előtt felmondják?”

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról („Irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról”) szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: 2005/29/EK irányelv) 2., 3., 5., 11. és 11a. cikke;

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: 93/13 irányelv) 3. és 5. cikke

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Az ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym z dnia 23 sierpnia 2007 r. (a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló, 2007. augusztus 23-i törvény) (a továbbiakban: u.p.n.p.r.) 2., 4. és 12. cikke

A kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. (az 1964. április 23-i polgári törvénykönyv) (a továbbiakban: k.c.) 6., 58., 84., 88., 361., 415., 805. és 808. cikke

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 2018. január 10-i keresetével a felperes K. D. azt kérte, hogy kötelezzék az alperest, a W-ben székhellyel rendelkező Towarzystwa Ubezpieczeń Ż részvénytársaságot (a továbbiakban: TUŻ) 40 225,43 PLN 2017. május 7-től a kifizetés napjáig számított törvényes késedelmi kamatokkal növelt összegének megfizetésére, valamint az eljárási költségek megtérítésére.
- 2 A felperes követelését több jogalapra, többek között az „L” mögöttes befektetési alaphoz kötött élet- és meghatározott életkor elérésére szóló, a W-ben székhellyel rendelkező TUŻ részvénytársaság és a W-ben székhellyel rendelkező, részvénytársasági formában működő Y bank (a továbbiakban: Y bank) között létrejött csoportos biztosítási szerződéshez való csatlakozásról szóló nyilatkozat érvénytelenségére, valamint az alperes által megtévesztő, tisztességtelen piaci

gyakorlat alkalmazására hivatkozott, amelynek során mindkét jogalap ugyanazon tényálláson, és az L. biztosítási feltételeiben, valamint az „L” biztosítási alap szabályzatában (a továbbiakban: alap szabályzata) foglalt termékleíráson alapult.

- 3 A szóban forgó jogvita azzal kapcsolatban merült fel, hogy a fogyasztónak minősülő felperes csatlakozott az „L” mögöttes befektetési alaphoz kötött élet- és meghatározott életkor elérésére szóló csoportos biztosítási szerződéshez, amely a W-ben székhellyel rendelkező TUŻ részvénytársaság és a W-ben székhellyel rendelkező, részvénytársasági formában működő Y bank között jött létre.
- 4 A szerződésben a W-ben székhellyel rendelkező TUŻ részvénytársaság biztosítóként szerepelt. A W-ben székhellyel rendelkező, részvénytársasági formában működő Y bank szerződő félként járt el. A felperes a szerződésben biztosított minőségben szerepelt. A felperes 2012. január 10-ével vált biztosítottá. A biztosítási időszak tizenöt év volt. A szerződéshez való csatlakozás tekintetében a felperesnek 20 250 PLN összegű első díjat, valamint folyamatosan havonta esedékes 612 PLN összegű díjat kellett megfizetnie. A felperes ez alapján a biztosító számlájára összesen 58 806 PLN-t fizetett be. A szerződés tekintetében általános szerződési feltételként a biztosítási feltételeket, a díjakat és azok korlátait tartalmazó táblázatot és a biztosítási alap szabályzatát kell alkalmazni.
- 5 A biztosítási feltételek, a díjakat és azok korlátait tartalmazó táblázat és az alap szabályzata szerint a biztosítás célja a biztosított pénzeszközeinek egy elkülönített befektetési egység felhasználása mellett történő gyűjtése és befektetése lett volna. A szabályzat értelmében a biztosítási egység az első díj és a (kezelési díjakkal csökkentett) folytatólagos díjak befizetéséből jött létre. A szerződés kezdetén fizetett első díj a befektetett díjak, vagyis az összes olyan díj költségekkel csökkentett összegének 20 %-át tette ki, amelyet a felperesnek a szerződés teljes időtartama alatt be kellett fizetnie. A szerződés alapján befektetett díjak összege 101 250 PLN volt, amely a kezelési díjakkal csökkentett folytatólagos díjak és a biztosítási időszak hónapjai számának az első díj összegével növelt szorzata volt (azaz 612 PLN kezelési díjjal csökkentve $\times 15 \text{ év} \times 12 \text{ hónap} + 20\%$). Az alap célja az volt, hogy az alap eszközeinek értékét BV által kibocsátott jegyekbe való befektetése értékének gyarapodásával növelje, és hogy megvédje a befektetett díjaknak megfelelő összeg 100%-át, bár a biztosító e célok elérését nem garantálta.
- 6 A szerződés 15 éves időtartamának lejártakor a felperesnek meghatározott életkor elérése címén a számla értékével megegyező biztosítási szolgáltatást kellett kapnia a megszűnés időpontjában, amelyet a szabályzat alapján kellett megállapítani. A szabályzat 4. §-ának 5. bekezdése szerint a megszűnés időpontjában a számla értékét a 3. bekezdésben említett jegyek értéke alapján számították ki. A biztosítási időszak lejártán napján a jegyek kifizetésének kellett szolgálnia a befektetett díjaknak megfelelő névérték (azaz 101 250 PLN) védelmét, valamint a szabályzat 3. §-ának 2. bekezdésében említett cél elérését (a mögöttes befektetési alap eszközei értékének növelése) annak fenntartása mellett, hogy a biztosító nem garantálta az alap szabályzata 3. §-ának 2. bekezdésében említett befektetési cél

elérését. Ezenfelül a kifizetésre csak akkor kerülhet sor, amennyiben a következő kockázatok egyike sem áll fenn: a kibocsátó hitelkockázata (ez alatt annak lehetősége értendő, hogy a kibocsátó tartósan vagy átmenetileg nem tudja teljesíteni az adósságszolgálatot, és ennek részeként nem tudja a kibocsátott jegyeket visszavásárolni); a hozam elmaradásának kockázata, mivel a mögöttes befektetési alap teljesítménye a jegyek értékének változásától függ, és nincs előre meghatározva; a befizetett első díj és a kezelési költségekkel csökkentett folytatólagos díjak egy része elvesztésének kockázata abban az esetben, ha a biztosítási időszak vége előtt felmondják a biztosítást.

- 7 A szerződés sehol nem határozta meg pontosan a fentiekben ismertetett index működési módját. Mi több, ez az index az eredeti index megszüntetése esetén helyettesítő indexre volt cserélhető. A szerződés nem határozta meg a helyettesítő index kiszámításának módját, és nem jelölte meg azokat a helyzeteket sem, amelyekben az eredeti index megszüntetésére sor kerülhetett, és azt sem, hogy e tekintetben ki hozott döntést.
- 8 A felperes a 15 éves időszak lejárta előtt jogosult volt a szerződés felmondására. Ebben az esetben a biztosító az úgynevezett teljes visszavásárlásra vállalt kötelezettséget. A biztosítónak ekkor a számla értékével megegyező összeget kellett kifizetnie a biztosított részére, csökkentve a pénzügyi eszközök 80%-át kitevő megszüntetési díjjal abban az esetben, ha a szerződés megszüntetése a szerződés első, második vagy harmadik évében történt. Amennyiben a szerződés megszüntetésére a szerződés ezt követő éveiben került sor, a megszüntetési díj megfelelően csökkent addig, amíg a hatodik évben 50%-ot, a tizedik évben pedig 20%-ot ért el.
- 9 A megszüntetési díjat százalékban a díjakat és azok korlátait tartalmazó táblázat szerint a megszünt befektetési jegyek értéke alapján kellett kiszámítani és beszédni. A számla értékét a számlán nyilvántartott befektetési jegyek aktuális számának és e jegy adott időpontban fennálló aktuális értékének szorzata adta. A befektetési jegyek értékét úgy számították ki, hogy az egész alap nettó eszközeinek teljes értékét elosztották valamennyi befektetési jegy számával. Azt, hogy a teljes biztosítási alap nettó eszközeit hogyan számolták ki, a szabályzat állapította meg, amely szerint arra azon piaci érték alapján került sor, amely az óvatosság elvének tiszteletben tartása mellett lehetővé tette ezen eszközök értékének pontos kifejezését. A szerződés azonban nem határozta meg azokat a szabályokat, amelyek alapján a biztosítási alap befektetési jegyeit értékelték, sem pedig azokat a szabályokat, amelyek alapján az alap egészének nettó eszközeit értékelték. Nem határozta meg azon kötvények/jegyek értékelésének szabályait sem, amelyekbe az alap eszközeit befektették.
- 10 Az első díjat befektetési jegyekre egy a szerződésben mereven meghatározott 200 PLN összegű értékben számították át. A számlán végzett további műveletek során, vagyis a havi folytatólagos díjak megfizetésének megkezdését követően az eszközök befektetési jegyekre való átváltása, valamint a biztosított (így a felperes) számláján feltüntetett valamennyi egység értékének átváltása a felperes számára

ismeretlen módszerrel történt. A biztosítási feltételek és az alap szabályzata nem jelölte meg annak okát, hogy a befektetési jegy értéke az első vásárlást követően miért csökkent 200 PLN-ről 147,38 PLN-re, későbbi időszakokban pedig egészen 31,93 PLN-re.

- 11 A felperes a részvénytársasági formában működő Y bank közvetítésével csatlakozott a fent említett biztosítási szerződéshez.
- 12 A befektetési egység eszközeit a BV befektetési bank által kibocsátott strukturált kötvényekbe fektették be. Az alap jegyeinek értékét, következésképpen a biztosított befektetésének értékét ezen eszközök (azaz a strukturált kötvények) értéke, nem pedig az alapul szolgáló indexek értéke határozta meg. A strukturált kötvények opciós részből, valamint hitelviszonyt megtestesítő részből (kötvény vagy betét) álltak. A strukturált kötvények piaci értékét e két rész értéke alkotja. A fenti információk nem szerepelnek sem a biztosítási feltételekben, sem pedig az alap szabályzatában; a biztosítási feltételek szövegében egyedül az található meg, hogy a mögöttes befektetési alap eszközeit BV jegyekbe fektetik be.
- 13 A biztosítási feltételek és az alap szabályzata azt sem részletezi, hogy min alapul a vizsgált termékben alkalmazott pénzügyi tőkeáttételi mechanizmus, és az milyen következményekkel jár az értékpapírszámla értékére nézve, különösen, hogy mind a hozamot, mind a veszteséget a befektetett díjak teljes összege alapján számítják ki. Az egyéni részesedés értékére és értékének a befektetés kezdeti időszakában bekövetkezett jelentős csökkenésére az a tény volt befolyással, hogy a szóban forgó eszközök (strukturált kötvények), amelyekbe az alap eszközeit befektetik, részben kifizetett pénzügyi eszközök; ez a pénzügyi tőkeáttételi mechanizmusból következik.
- 14 Az Y bank munkavállalója, R. N. a terméket kínálva arról tájékoztatta az ügyfeleket, hogy a szerződés megszűnése esetére tőkegaranciát biztosító befektetési termékről volt szó. A szerződésből való idő előtti kilépés esetén tőkegarancia nem állt fenn, az ügyfél pedig köteles volt megfizetni a megszüntetési díjat. A tőkegarancia az ügyfél által a szerződés teljes időtartama alatt fizetett összegre terjedt ki.
- 15 A felperessel a pénzügyi tőkeáttételi mechanizmus mechanizmusával kapcsolatban azt közölték, hogy a befektetés bejelentett összegéből, 101 250 PLN-ből 20%-ot kellett neki fizetnie, a fennmaradó részt pedig a bank pótolta ki. A hozamot a teljes bejelentett összeg (101 250 PLN) után kellett elérni. A felperest az R. N. tanácsadóval való találkozáson nem tájékoztatták sem a termékhez kapcsolódó kockázatokról, sem arról, hogy a veszteséget szintén a bejelentett összeg alapján számolják ki.
- 16 Az „L” terméket teljes egészében a W-ben székhellyel rendelkező TUŻ részvénytársaság dolgozta ki. A W-ben székhellyel rendelkező, részvénytársasági formában működő Y bank a felperes biztosítása megkötésének folyamata során kizárólag szerződő félként járt el, és nem volt befolyása a termék jellemzőire. Az

Y bank nem vett részt e termék kidolgozásában. Az Y bank ugyanakkor oktatási anyagokat készített az Y bank TUŻ termékeit kínáló munkavállalóinak a képzéséhez. Az említett oktatási anyagokat a TUŻ jóváhagyta.

- 17 R. N. részt vett a termékekről és értékesítésről szóló képzésen. Az „L” termékre vonatkozó képzés körülbelül 2 hétig tartott, többek között a termékek kínálására, felépítésére, szabályaira, valamint az értékesítési folyamatokra irányult. Az Y bank befektetési termékeket kínáló munkavállalói a befektetési termékek felépítésével, azok gazdasági vetületeivel és szabályaival kapcsolatos képzésben is részesültek.
- 18 A felperes, miután tudomást szerzett az értékpapírszámláján rendelkezésre álló összegről – amely jóval alacsonyabb volt a befizetett díjak összegénél – a szerződés felmondása mellett döntött. 2017. április 4-i levelével a felperes visszalépett a biztosítási szerződéstől, és felszólította az alperest a befizetett díjak teljes összegének visszafizetésére. 2017. április 25-i levelével a TUŻ elutasította a felperes kérelmének teljesítését.
- 19 A számlán meglévő eszközök értéke a biztosítási szerződés megszűnésének napján 37 161,15 PLN volt. A TUŻ 18 580,58 PLN összegű (az értékpapírszámla értéke 50%-ának megfelelő) megszüntetési díjat számított fel. A felperes által a szerződéses időszakban befizetett díjak összege 58 806 PLN-t tett ki.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 20 A felperes álláspontja szerint az L. biztosítási feltételei általános, homályos, pontatlan és ily módon a felperest, a fogyasztót megtévesztő rendelkezéseket tartalmaztak, aki azok alapján nem tudta önállóan megállapítani a megvásárolt termék jellegét és felépítését.
- 21 Megállapítható ugyan, hogy a biztosított a biztosítótól tájékoztatást kaphatott a rendelkezésre álló úgynevezett befektetési jegyek számáról, a befektetési jegyek értéke azonban a biztosítási alap egészének értékétől függött. Az „L” biztosítási feltételei azonban nem határozták meg ez utóbbi érték (a teljes biztosítási alap értéke) megállapításának módját, és e tekintetben az alap szabályzatára hivatkoztak. Az alap szabályzatának rendelkezései ugyanakkor azt írták elő, hogy a befektetési jegyek értéke az alap nettó eszközei értékének és valamennyi befektetési jegy számának hányadosa. A nettó eszközök értékét az eszközöknek a kötelezettségekkel csökkentett értékeként határozták meg. Az alap nettó eszközei értéke meghatározásának módját az alapnak az alperes biztosító által kidolgozott szabályzatában ugyanakkor nagyon általánosan határozták meg, amikor megállapították, hogy ezen érték meghatározására „olyan piaci érték alapján kerül sor, amely az óvatosság elvének tiszteletben tartása mellett lehetővé teszi ezen eszközök értékének pontos kifejezését”. Az alap szabályzata ugyanakkor nem határozta meg, hogy kinek és hogyan kell elvégeznie ezt az értékelést.

- 22 Az alap szabályzatából kitűnik, hogy a befektetési egység eszközeit a BV, azaz egy Lengyelországban tevékenységet nem folytató külföldi társaság által kibocsátott jegyekbe fektették be, miközben e jegyek kifizetése az alap szabályzatában BV INDEX-ként meghatározott indexen alapul. A szabályzat megállapította, hogy az indexet a BV bank hozta létre, a felperes ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a szabályzat rendelkezései nem határozzák meg, hogy mely objektív szempontok alapján állapítják meg ezen index értékét.
- 23 Sem az „L” biztosítási feltételei, sem pedig az alap szabályzata nem tartalmaz az alap befektetési jegyeinek szerződés tartama alatt és megszűnésekor való értékelésére vonatkozó szabályokat és mechanizmusokat.
- 24 Az alap szabályzatának vizsgálata alapján a felperes arra a következtetésre jutott, hogy a biztosítási szerződés alapján a biztosítottat megillető szolgáltatások értékét nem objektív módon ellenőrizhető és nyilvánosan hozzáférhető piaci adatok alapján, hanem a biztosítási feltételekben és az alap szabályzatában közzé nem tett módszerek, kritériumok és adatok alapján állapítják meg.
- 25 A felperes jelezte, hogy a terméket kínáló tanácsadó nem közölte vele, hogy nem csupán a hozamot terheli kockázat, hanem a felperes adott esetben a befizetett tőkét sem szerezheti vissza. Nem tájékoztatta a felperest arról, hogy még akkor is veszteség érheti, ha az az index, amelyen az alap alapul, emelkedik.
- 26 A felperes arra hivatkozott, hogy tisztességtelen az ügyfél igényeihez nem igazított, ténylegesen befektetési terméknek minősülő termékek értékesítésének gyakorlata, valamint az ügyfelek félrevezető tájékoztatása (beleértve az átlagon felüli hozamok elérése lehetőségének hangsúlyozását, a kockázatokra vonatkozó információk háttérbe szorításával együtt).
- 27 Ellenkérelmében a TUŽ alperes a kereset egészének elutasítását és az eljárási költségek felperes által az alperes javára történő megtérítésének elrendelését kérte. Az alperes többek között arra hivatkozott, hogy a TUŽ az állítólagos tisztességtelen piaci gyakorlatokkal kapcsolatos kifogás tekintetében nem rendelkezett passzív perbeli legitimációval, mivel a felperes által felhozott kifogások a biztosítási termékeknek a szerződő fél (Y bank) munkavállalója általi értékesítésének folyamatára, nem pedig az alperes TUŽ részvénytársaság tevékenységeire és mulasztásaira vonatkoztak. Ezzel párhuzamosan az e jogcímre alapított követelésekkel szemben elévülési kifogást terjesztettek elő.
- 28 A tisztességtelen piaci gyakorlatokra alapított kifogást illetően az alperes megjegyezte, hogy a felperes nem bizonyította tisztességtelen piaci gyakorlatok alkalmazását a termék kínálása és a felperes csoportos biztosítási szerződéshez való csatlakozása során. Az alperes tagadta, hogy tisztességtelen piaci gyakorlatot folytatott volna. A felperes nem bizonyította, hogy az alperes tisztességtelenül, a termék jellemzőinek megtévesztő módon történő bemutatásával kínálta volna a terméket.

- 29 Az alperes azt is állította, hogy az Y bank, mint önálló jogalany volt az, amely az általa folytatott gazdasági tevékenység keretében javasolta ügyfeleinek, hogy biztosítottként csatlakozzanak a biztosítási szerződéshez. Így az Y bank által folytatott tevékenység e jogalany által saját érdekében és saját nevében folytatott tevékenységnek minősült.
- 30 Az alperes társaság eleget tett tájékoztatási kötelezettségeinek, a biztosításra vonatkozó valamennyi információ szerepelt azokban a dokumentumokban, amelyeket a felperes megkapott. Ennélfogva a felperes teljes mértékben tisztában volt azon termék jellegével, amelyhez csatlakozik. Mivel a felperes ismerte a termék jellegét, és még az ahhoz való csatlakozást megelőzően megismerhette az azzal kapcsolatos kockázatokat, nem állapítható meg, hogy sérültek volna a felperes érdekei.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid összefoglalása

- 31 A „kereskedelmi gyakorlatok” 2005/29/EK irányelv 2. cikkének d) pontjában foglalt meghatározása nagyon általános. Az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy e fogalom alá tartozik a kereskedő által kifejtett tevékenységek és mulasztások valamennyi olyan formája, amely valamely termék promóciójával vagy értékesítésével közvetlen kapcsolatban álló fogyasztói választásokra és döntésekre potenciálisan vagy ténylegesen hatást gyakorolhat. Következésképpen a nemzeti jog alapján a tisztességtelen piaci gyakorlat feltételezhetően a kereskedő magatartásának valamennyi formájára kiterjed, amennyiben közvetlen kapcsolat áll fenn a tevékenység vagy a mulasztás és a termék promóciója vagy fogyasztó általi megszerzése között. Megállapítható, hogy a kereskedőnek a gyakorlat fogalmába tartozó tevékenységei a következőket foglalják magukban: reklám, üzleti információ, marketing, promóció.
- 32 Úgy tűnik, hogy a Bíróság eddigi ítélkezési gyakorlatában a 2005/29/EK irányelv viszonylatában nem foglalt kifejezetten állást az „ok-okozati összefüggés” fogalmának jelentésével kapcsolatban. A nemzeti ítélkezési gyakorlatban a közvetlen kapcsolat kérdésével a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) foglalkozott, megállapítva, hogy a tisztességtelen piaci gyakorlatok elleni küzdelemről szóló törvényt kell alkalmazni a termék promóciójával vagy fogyasztó általi megszerzésével közvetlen kapcsolatban álló tevékenységekre és mulasztásokra, amelynek során nemcsak a kereskedő marketing tevékenysége releváns, hanem termékeinek a piacon kínált más termékektől való megkülönböztetésének egyéb módjai is.
- 33 Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei merültek fel azzal kapcsolatban, hogy a 2005/29/EK irányelv értelmében vett tisztességtelen piaci gyakorlatot folytat-e az a kereskedő is, aki olyan általános szerződési feltételek (biztosítási feltételek és biztosítási alap szabályzata) készítőjének tekinthető, amelyek más kereskedő által készített értékesítési ajánlat alkalmazásának alapjául szolgálnak. Az általános feltételek készítője (biztosító) nem forgalmazza

közvetlenül a terméket, és nem felelős közvetlenül a termék forgalomba hozataláért sem. Ezt a szerződéses partner (a szerződő fél) végzi. E körülmények között kétség merült fel azzal kapcsolatban, hogy ilyen helyzetben megállapítható-e, hogy az általános szerződési feltételek készítője is a 2005/29/EK irányelv értelmében vett tisztességtelen piaci gyakorlatot folytat.

- 34 A jelen ügy összefüggései között a felperes számára az L mögöttes befektetési alaphoz kötött élet- és meghatározott életkor elérésére szóló csoportos biztosítási szerződéshez való csatlakozás lehetőségét kínálták fel. A csoportos biztosítási szerződés a W-ben székhellyel rendelkező TUŽ részvénytársaság és a W-ben székhellyel rendelkező, részvénytársasági formában működő Y bank között jött létre. Ebben a háromoldalú jogviszonyban a W-ben székhellyel rendelkező TUŽ részvénytársaság biztosítóként, a termék kidolgozójaként, valamint a fogyasztóval szemben alkalmazott általános szerződési feltételek (L. biztosítás feltételei, a díjakat és korlátokat tartalmazó táblázat és a biztosítási alap szabályzatának) készítőjeként szerepel. A W-ben székhellyel rendelkező, részvénytársasági formában működő Y bank, amely egyben a biztosítások tényleges értékesítője volt, ugyanakkor szerződő félként jár el. Az Y bank felelt az „L” csoportos biztosításhoz csatlakozó ügyfelek megszerzéséért, ennek megfelelően azért, hogy a felperesnek értékesítési ajánlatot tegyen és bemutassa a terméket. A jelen ügyben összegyűjtött bizonyítékokból – az Y bank által szolgáltatott információkból – kitűnik, hogy az L. termékről az Y bank munkavállalóinak tartott oktatáshoz szükséges oktatási anyagokat a biztosító, az alperes TUŽ jóváhagyta. Az Y banknak, mint szerződő félnek ugyanakkor semmilyen befolyása nem volt a termék jellemzőire, és nem vett részt e termék kidolgozásában sem.
- 35 A jogalanyok ilyen felállása esetén felmerül a kérdés, hogy mely jogalany felelős a felperessel szemben folytatott, a termék megtévesztő általános szerződési feltételek alapján történő bemutatásán alapuló tisztességtelen gyakorlatért. A 2005/29/EK irányelv 3. cikkének (1) bekezdéséből kitűnik, hogy az az üzleti vállalkozás lesz felelős, amely tevékenysége valamely terméknek a forgalomba hozatalához kapcsolódik: jelen ügyben ez a szerződő fél. Úgy tűnik ugyanis, hogy a hivatkozott rendelkezés szövege a tisztességtelen piaci gyakorlat fogalmának jelentését illetően kizárólag a szerződéskötéssel és a terméknek a fogyasztó részére történő bemutatásával, nem pedig magával a termék kidolgozásához és az általános szerződési feltételek tartalmának meghatározásához kapcsolódó korábbi szakasszal kapcsolatos körülményekre összpontosít. A 2005/29/EK irányelv (7) preambulumbekendése a fogyasztóknak a termékekkel kapcsolatos ügyleti döntéseit közvetlenül befolyásoló kereskedelmi gyakorlatokkal foglalkozik.
- 36 Másrészt azonban, figyelembe véve a fogyasztók részvételével létrejött kötelmi viszonyok nagy számát és sokféleségét, az ilyen értelmezés nem tűnik helytállónak, különösen a 2005/29/EK irányelv (13) preambulumbekendésével, valamint a kereskedőnek az irányelv preambulumbekendéseiben (különösen összetettségüknel fogva a pénzügyi szolgáltatások tekintetében) kiemelt tájékoztatási kötelezettségével, továbbá a fogyasztók ügyletekkel kapcsolatos

bizalmának növelésére irányuló céllal összefüggésben. Ez döntő jelentőségű a jelen ügyben megállapított tényállás tekintetében. A felperes ugyanis azt rója fel a (termék és az általános szerződési feltételek kidolgozásáért felelős) alperes biztosítónak, hogy tisztességtelen piaci gyakorlatot alkalmazott, amely azon alapult, hogy másik kereskedő által részére kínált termék jellemzőit illetően megtévesztette őt. A biztosító ezzel szemben arra hivatkozik, hogy nem vonható felelősségre tisztességtelen piaci gyakorlatért, mivel nem ő felelt a termék forgalomba hozataláért. Egyúttal a bíróság megállapításaiból kitűnik, hogy a terméket a felperes részére az L. biztosítási feltételek és az alap szabályzata alapján kínálták, amelyeket a TUŻ alperes dolgozott ki, és amely dokumentumok egyben a szerződéshez való csatlakozásról szóló nyilatkozat aláírását követően a felperes részére kézbesített általános szerződési feltételeknek minősültek.

- 37 A bíróság kételyei nem magának a szerződő félnek (Y bank) a termék megtévesztő ismertetésével kapcsolatos felelőssége kapcsán merülnek fel. Kétségeket ébreszt azonban az a helyzet, amelyben a bemutató során a fogyasztó részére nem nyújtottak teljes körű és egyértelmű tájékoztatást a megvásárolt termékről – jelen esetben a mögöttes befektetési alaphoz kötött biztosításról –, ugyanakkor ezen információkat nem tartalmazták kifejezetten az általános szerződési feltételek (az „L” biztosítási feltételek és az alap szabályzata) sem. A bíróság álláspontja szerint tehát az a kérdés merül fel, hogy tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatnak minősülhet-e az olyan általános szerződési feltételek valamely kereskedő általi alkalmazása, amelyek nem felelnek meg az átláthatóság elvének, amelyek az átlagos fogyasztó számára homályosak és érthetetlenek, és amelyek alapján a fogyasztó nem képes megállapítani a termék alapvető jellemzőit, olyan helyzetben, amelyben e kereskedő a termék a fogyasztó részére történő felkínálásának és bemutatásának szakaszában nem vesz részt.
- 38 A jelen ügy körülményei között a terméknek a fogyasztó részére még az ügylet megkötése előtt történő kínálásának szakaszáról van szó. A terméket egyik kereskedő (szerződő fél) egy másik kereskedő (biztosító) által rendelkezésre bocsátott általános szerződési feltételek alapján mutatja be. Ugyanakkor a bíróság álláspontja szerint a biztosító által kidolgozott általános szerződési feltételeket megtévesztő módon fogalmazták meg. Különösképpen, az általános szerződési feltételek (különösen az alap szabályzata) a termék értékelési módszereit illetően anélkül hivatkozik bonyolult számviteli a pénzügyi eszközök értékelésére vonatkozó, más egyedi jogi aktusokban foglalt szabályokra, hogy egyúttal megnevezné e jogi aktusokat, valamint világos és egyértelmű felvilágosítást adna a fogyasztónak arról, hogy miből áll ezen értékelés, és az hogyan „működik”.
- 39 E körülmények között felmerül a kérdés, hogy a 2005/29/EK irányelv alapján a „kereskedelmi gyakorlat” fogalmába beletartozik-e a kereskedő azon megtévesztő általános szerződési feltételek kidolgozásában megnyilvánuló magatartása is, amelyek ezt követően egy másik kereskedő értékesítési ajánlata működésének alapjául szolgáltak, és egyben meghatározták a fogyasztó és a biztosító közötti kötelelem tartalmát. Amennyiben a „kereskedelmi gyakorlat” fogalma magában foglalja a kereskedő megtévesztő általános szerződési feltételek kidolgozásában

megnyilvánuló magatartását is, a 2005/29/EK irányelv alapján a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat fogyasztóval szembeni folytatásáért felelős kereskedőnek azt a kereskedőt kell-e tekinteni, aki a megtevesztő általános szerződési feltételek megfogalmazásáért felel, vagy azt a kereskedőt, aki ilyen általános szerződési feltételek alapján mutat be valamely terméket a fogyasztónak, és közvetlenül felelős a termék forgalomba hozataláért, vagy abból kell-e kiindulni, hogy a 2005/29/EK irányelv alapján mindkét kereskedő felelősséggel tartozik?

- 40 Ezenfelül a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a 2005/29/EK irányelv 3. cikkének (1) bekezdésére tekintettel annak megállapítása, hogy valamely kereskedelmi gyakorlat tisztességtelen, nem érinti közvetlenül a szerződés érvényességét, egyike lehet azonban azon körülményeknek, amelyekre az illetékes bíróság a 93/13 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének megfelelően a szerződési feltételek tisztességtelen jellegére vonatkozó értékelését alapíthatja.
- 41 Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróságnak a jelen ügy körülményei között kétségei merültek fel azzal kapcsolatban, hogy összeegyeztethető-e a 2005/29/EK irányelv 11., 11a. és 13. cikkével, valamint 3. cikkének (2) bekezdésével az u.p.n.p.r. 12. cikke 1. bekezdése 4. pontjának olyan értelmezése, amely a nemzeti intézkedések keretében a fogyasztó részére jogot biztosítana arra, hogy a szerződés érvénytelenítését kérje, amennyiben megállapítást nyer, hogy a szerződés megkötésére a kereskedő által tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat alkalmazása miatt került sor.
- 42 Amint az a Pereničová és Perenič kontra SOS financ, spol. s r. o. ügyben 2011. november 29-én ismertetett főtanácsnoki indítványból (83–86. pont) kitűnik, a 2005/29/EK irányelv nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek jogkövetkezményként az ilyen feltétel érvénytelenségét írják elő. Ehelyett a 2005/29 irányelv 3. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „ez az irányelv nem érinti a szerződések jogát és különösen a szerződések érvényességére, létrejöttére és joghatásaira vonatkozó szabályokat”.
- 43 Amennyiben megállapítást nyer, hogy a nemzeti intézkedések keretében tisztességtelen piaci gyakorlat hatására kötött szerződés érvénytelenítéséhez való jog a fogyasztó részére önálló szankció keretében történő biztosítása nem felel meg a 2005/29/EK irányelv 3. cikke (2) bekezdésének, a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése alapján további kétségek merülnek fel a 2005/29/EK irányelv és a 93/13 irányelv közötti esetleges átfedéssel, valamint azon tény vizsgálatának lehetőségével kapcsolatban, hogy a kereskedő olyan érthetetlen és homályos általános szerződési feltételeket alkalmaz, amelyek alapján a fogyasztó nem képes megállapítani a termék alapvető jellemzőit, és az őt terhelő befektetési kockázatot.
- 44 Ha a kereskedő nem nyújt részletes tájékoztatást a fogyasztónak, az tisztességtelen piaci gyakorlatnak minősülhet. Figyelembe véve azonban a 2005/29/EK irányelv 3. cikkének (2) bekezdéséből eredő azon szabályt, amely szerint ezen irányelv nem érinti a szerződések jogára, különösen a szerződés érvényességére,

megkötésére vagy joghatásaira vonatkozó rendelkezéseket, felmerül a kérdés, hogy a 93/13 irányelv rendelkezései megfelelő jogalapnak tekinthetők-e arra, hogy a bíróság a fogyasztó által a kereskedővel fennálló jogvitában követelt módon beavatkozhat-e egy konkrét kötelmi viszonyba. Következésképpen felmerül a kérdés, hogy a 93/13 irányelv 5. cikke alapján kell-e értékelni az alap szabályzatában foglalt azon szerződési feltételeket, amelyek teljes egészükben a fogyasztó által a szerződés időtartama alatt viselt befektetési kockázat szerződésből eredő eloszlására és mértékére irányulnak.

MUNKADOKUMENTUM